

Ehdotus laiksi sisäasioiden rahastojen hallinnoinnista – keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sisäasioiden rahastojen hallinnoinnista. Lakia sovellettaisiin ohjelmakaudella 2021-2027. EU:n yleisasetus ja rahastokohtaiset erityisasetukset rajoittavat kansallista lainsäädäntövaltaa avustuksen saajien, avustettavien hankkeiden ja toiminnan, avustuksen määrän ja avustusmuodon osalta. Lakiehdotukseen on otettu säännökset EU:n sisäasioiden rahastojen varoista myönnettäviä avustuksia koskevan järjestelmän perusteista. Lakiehdotuksella säädetään sisäasioiden rahastojen ohjelmien hallinnoimiseksi ja avustusjärjestelmän toimeenpanemiseksi tarpeellisista säännöksistä. Laissa säädettäisiin siitä, miten sisäasioiden rahastojen varoista myönnettävän avustuksen kansallinen hallinnointi järjestetään ja annettaisiin EU:n lainsäädännössä edellytetyin tavoin kustannusten tukikelpoisuuden perusteita koskevat kansalliset säännökset. Kansallisessa laissa säädettäisiin myös siirtymäsäännöksistä koskien ohjelmakautta 2014-2020.

Lakiehdotuksen 1 luvussa säädettäisiin yleisistä säännöksistä kuten soveltamisalasta, määritelmistä ja yleisestä kumppanuusperiaatteesta.

Lakiehdotuksen 2 luvussa säädettäisiin ohjelmasta ja sen toimeenpanosuunnitelmasta. EU:n lainsäädännössä asetetaan velvoitteita jäsenvaltioiden ohjelmille ja hallinnon toiminnalle EU:n varoja käytettäessä. Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto hyväksyisi ehdotuksen ohjelmaksi ennen sen toimittamista komissiolle. Ohjelmaa täydentäisi ja tarkentaisi toimeenpanosuunnitelma, jonka hyväksyisi sisäministeriö. Yleisasetus ei edellytä toimeenpanosuunnitelmaa, mutta se nähdään kansallisesti tarpeelliseksi ohjelman toimeenpanon helpottamiseksi.

Lakiehdotuksen 3 luvussa säädettäisiin sisäasioiden rahastojen ohjelman hallinnoinnista vastaavista viranomaisista sekä seurantakomiteasta. Sisäministeriö toimisi ohjelmien hallintoviranomaisena. Tarkoituksena on, että hallintoviranomaisen tehtäviä hoitaisi ministeriön kansainvälisten asioiden yksikkö. Tarkastusviranomaisena toimisi [valtiovarainministeriön valtiovarain controller]. Kansallisessa laissa säädettäisiin tehtävät, joista hallintoviranomainen ja tarkastusviranomaisen vastaavat. Keskeisiä ehdotuksia olisivat lisäksi sisäasioiden rahastojen ohjelman täytäntöönpanoon osallistuvan seurantakomitean tehtävien määrittely lain tasolla.

Lakiehdotuksen 4 lukuun olisi koottu avustusmenettelyä koskevat säännökset. Laissa olisi määritelty avustuksen saajatahot, avustuslajit, avustuksen myöntämisen edellytykset, avustuksen siirtoon liittyvät säännöt, hyväksyttävät kustannukset sekä avustuksen määrää ja avustusmuotoja koskevat säännöt. Luvussa olisi myös säädetty avustuksen hakemisesta, avustuksen myöntämisestä ja myöntämispäätöksen sisällöstä, avustuksen käytöstä ja kirjanpidosta, maksatuksen hakemisesta ja raportoinnista, avustuksen maksatuksesta sekä maksettavan avustuksen määrästä.

Lakiehdotuksen 5 luku sisältää valvontaa koskevat säännökset. Luvussa säädettäisiin hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen tarkastusoikeudesta, yhteistä erityistoimea koskevista tarkastuksista muissa valtioissa ja yhteisen erityistoimen osatoteuttajan tarkastuksesta.

Lain 6 luvussa säädettäisiin tietojen saannista ja luovuttamisesta sekä sisäasioiden rahastojen kansallisten täytäntöönpanotehtävien hoitamista varten perustettavasta sähköisestä

tietojärjestelmästä ja siihen sisällytettävistä tiedoista. Lailla ei säädettäisi tietojen salassapidosta taikka julkisuudesta, vaan niihin sovellettaisiin lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Lailla annettaisiin lisäksi teknistä apua koskevia säännöksiä, turvapaikka- ja maahanmuuttorehastoasetuksen 16 ja 17 artiklan mukaisista määrärahoista, yhteisiä erityistoimia koskevista täytäntöönpanojärjestelyistä, muutoksenhausta, lain voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä. Teknisen avun korvaaminen kiinteämääräisenä prosentiosuutena maksatushakemukseen sisältyvistä tukikelpoisista kustannuksista olisi uusi menettely verrattuna ohjelmakauteen 2014-2020.

Ohjelmakauden 2014-2020 turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoon on sisällynyt vastaava EU:n uudelleensijoittamisohjelman määräraha sekä kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden siirtoja varten tarkoitettu määräraha. Ohjelmakaudella 2014-2020 määrärahaa on hallinnoitu kansallisesti kuten muitakin sisäasioiden rahastojen määrärahoja. Määrärahasta tukea myönnettäessä on sovellettu tuen myöntämiseen kansallisesti samoja säännöksiä kuin muihinkin sisäasioiden rahastojen varoista myönnettäviin tukiin. Määrärahasta on myönnetty tukia kansallisessa toimeenpano-ohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti pakolaisten uudelleensijoittamismenettelyn kehittämiseen. Samojen säännösten soveltaminen on kuitenkin osoittautunut määrärahan luonne huomioiden raskaaksi ja osittain epätarkoituksenmukaiseksi. Tästä syystä ohjelmakaudella 2021-2027 Suomen EU:lta saama turvapaikka- ja maahanmuuttorehaston 16 ja 17 artiklojen mukaiset määrarahat kiintiöitäisiin viranomaisille, jotka vastaavat uudelleensijoittamismenettelystä ja vastaanottojärjestelmästä.

Lakiehdotukseen sisältyy myös useita valtuutussäännöksiä, joiden nojalla voitaisiin säätää tarkemmin järjestelmän yksityiskohdista, antaa etenkin kustannusten tukikelpoisuutta koskevia tarkempia säännöksiä sekä antaa avustuksen täytäntöönpanossa tarvittavia, hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen noudattamaa menettelyä koskevia säännöksiä.